De Levende Natuur 89 (5):158-158 (1988)

Opnieuw veel Grasuilen op de Veluwe

In het voorjaar en de zomer van vorig jaar vraten rupsen van de nachtvlinder *(Cerapteryx graminis)* honderden hektares Bochtige smele *(Deschampsia flexuosa)* kaal. Dit werd vooral geconstateerd op plaatsen waar Bochtige smele voorkwam als ondergroei in Grove dennenbos en in mindere mate in vergraste heideterreinen. Naast het Deelerwoud, kwamen er onder andere ook meldingen van de Grasuilen uit de boswachterij Kootwijk en van de Wolfhezer heide (Graveland & Berris, 1988).

De populatie-explosie van 1987 werd voorafgegaan door een winter met een forse koude-periode. De winter 1987/88 was daarentegen ongewoon zacht. Het beeld over de overlevingskansen van de eieren van de Grasuil tijdens de winter, dat uit de literatuur wordt verkregen, is niet eenduidig. Het leek dan ook interessant om na te gaan of de populatie in 1988 sterk zou worden gereduceerd of zich op een vergelijkbaar hoog niveau zou weten te handhaven.

Vóór het uitkomen van de rupsen werd er dit voorjaar in het Deelerwoud naar de eitjes gezocht. Deze werden inderdaad gevonden. In de terreingedeeltes die het jaar ervoor door de rupsen van Bochtige smele waren ontdaan bleek het aantal eitjes per oppervlakte zeer gering, tot hooguit 10 per m². Veel groter was het aantal eitjes in de zône waar de 'plaag' in de zomer van 1987 tot stilstand kwam, doordat de rupsen zich daar op een gegeven moment gingen verpoppen. Hier werden vele tientallen eitjes per m² aangetroffen. Al eerder was berekend dat, bij de in het Deelerwoud onder een scherm van Grove den optredende produktie, zo'n 55 rupsen per m² voldoende zijn om volledige kaalvraat te bewerkstelligen. Plaatselijk leek de dichtheid aan eitjes dit voorjaar dan ook toereikend om een nieuwe massale trek van de Grasuilen op gang te brengen.

Inmiddels is deze voorspelling duidelijk juist gebleken. Niet alleen in het Deelerwoud, maar onder meer ook op de Veluwezoom zijn de rupsen weer massaal 'aan het werk'. Een opmerkelijk verschil met het vorige jaar is dat de rupsen nu ook zichtbaar aanwezig zijn in de open terreinen, de vergraste heidevelden. De effekten op de vegetatie in deze terreinen zullen nog nader worden onderzocht.

Vooralsnog zijn de effekten van deze massale vraat gunstig te noemen: een hoge diversiteit van de vegetatie en meer mogelijkheden voor spontane verjonging van boomsoorten. In juni heeft Natuurmonumenten, de eigenaar van veel terreinen waar dit alles plaatsvindt, zich dan ook in een persbericht in positieve zin over deze 'plaag' uitgelaten.

Ook de komende jaren zullen de omvang en de verspreiding van de Grasuilen-populatie en de ontwikkeling van de vegetatie worden gevolgd.

Graveland, J. & L. B. Berris, 1988. Een populatie-explosie van de Grasuil in het Deelerwoud; veldwaarnemingen en implicaties voor het bestuur. De Levende Natuur 89: 98-111.

Drs. L. B. Berris
Natuurmonumenten
Noordereinde 60
1243 JJ 's GRAVELAND

Signalement

Rivierdijken. Meinummer Natura, maandblad KNNV. Te best. door overmaking van *f* 14,50 (*f* 10,— + *f* 4,50 verzendkosten) op postbanknr. 13028 t.n.v. Bureau KNNV Beheerscommissie Hoogwoud, o.v.v.: 'themanummer rivierdijken.
In ruim tien artikelen wordt nagegaan hoe het staat met vegetatie, loopkevers, vlinders, amfibieën e.a. op de winterdijken van de rivieren Rijn, Waal, Lek, IJssel, Maas en Vecht, tegen de achtergrond van de dijkverzwaringswerkzaamheden. Bijdragen o.a. van E. J. Weeda over het Fluviatiele District, K. V. Sykora & Liebrand over rivierdijken en natuurbeheer, en van G. van Dijk over praktische wenken bij dijkverzwaring naar aanleiding van ervaringen in de provincie Utrecht.

Nematoden van Nederland, een identificatietabel voor de in Nederland aangetroffen zoetwater- en bodembewonende Nematoden. Tom Bongers. 408 pag. geb. Uitg. Natuurhistorische Bibliotheek Nr. 46. ISBN 0169-5355. Te best. door overmaken van *f* 32,— (leden KNNV) of *f* 48,— (niet-leden) op postbanknr. 13028 t.n.v. Bureau KNNV, Hoogwoud.
In deze rijk geïllustreerde publicatie wordt ingegaan op de mogelijkheden die nematoden bieden voor de ontwikkeling van een biologisch bodembeoordelingssysteem. Na deze inleiding komen de biologie, morfologie en systematiek aan de orde alsmede isoleer- en verwerkingstechnieken.
Van plusminus 800 soorten wordt een beschrijving gegeven, aangevuld met afbeeldingen en, voor zover beschikbaar, oecologische informatie.
In het systematische deel zijn alle soorten opgenomen die uit Nederland (en België) bekend zijn, uitgezonderd de dierparasieten en de mariene nematoden.

Botaniseren in het buitenland, Flora's en plantenboeken. D. T. E. van der Ploeg. Landschapsoecologische Streekbeschrijving Buitenland. 55 pag. Stichting Uitgeverij KNNV. Te best. door overmaken van *f* 10,— voor leden, *f* 15,— voor niet-leden op postbanknr. 13028 t.n.v. Bureau KNNV Hoogwoud.
In dit boekje is een aantal flora's en andere plantenboeken en -boekjes opgenomen die na ongeveer 1950 zijn verschenen in de ons omringende landen en ook iets verder van huis.

Bosmossen. R. M. Bons, G. M. Dirkse & K. W. van Dort. Wetenschappelijke Mededeling KNNV nr. 186. 58 pag. Te best. door overmaken van *f* 10,— voor leden of *f* 15,— voor niet-leden op postbanknr. 13028 t.n.v. Bureau KNNV, Hoogwoud.
Bosmossen is voornamelijk bedoeld voor natuurliefhebbers die nog aan het begin staan van een mossenstudie. De tabellen zijn eenvoudig gehouden en voor de determinatie is slechts een loupe nodig. Alle algemene soorten van de in bossen voorkomende mossen zijn beschreven.

N.B. Alle bovengenoemde KNNV-uitgaven zijn in te zien en te koop in de KNNV Veld-